

Redacteur ESB

m.dijkstra@sdu.nl

Afstand

Staatssecretaris Heemskerk van Economische Zaken wil dat Nederlandse bedrijven zich meer richten op verre markten als China en India, omdat hier volgens hem de grootste kansen liggen. Een grotere oriëntatie op de verre markten zou een trendbreuk betekenen in het Nederlandse handelspatroon, omdat Nederland zich door de tijd heen juist meer is gaan richten op nabije markten (Van Bergeijk en Van Gorcum, 2007). Het patroon dat het bedrijfsleven zich in de loop van de tijd meer concentreert op dichterbij gelegen landen is daarbij niet iets typisch Nederlands. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling berichtte onlangs dat de elasticiteit van afstand op internationale handel voor de OESO-landen is toegenomen (Boulhol en De Serre, 2008), oftewel dat een extra kilometer afstand tussen twee landen tegenwoordig een grotere belemmering voor bilaterale handel betekent dan vroeger. Dit terwijl de transportkosten sterk zijn gedaald door lagere tarieven en technologische ontwikkelingen zoals containerisatie. In de literatuur wordt dan ook gesproken van een *distance puzzle*, een afstandsraadsel. Voor dit raadsel biedt Krautheim (2007) een oplossing en dus een mogelijke manier voor Heemskerk om een trendbreuk te veroorzaken. Om het raadsel op te lossen onderscheidt Krautheim verschillende kosten die gemaakt moeten worden om een transactie plaats te laten vinden. Hij deelt deze kosten op in vervoerskosten die afhankelijk zijn van afstand, zoals de kosten die gemaakt worden wanneer een product met een schip van Nederland naar China wordt vervoerd; en vaste transactiekosten, die onafhankelijk zijn van afstand en onder andere bestaan uit het vergaren van informatie over leveranciers, het opzetten van een website voor buitenlandse consumenten, of het onderhandelen over het contract. Deze vaste kosten zijn in principe onafhankelijk van afstand: het opzetten van een website voor een buitenlandse markt wordt niet moeilijker omdat de markt verder weg ligt. En omdat deze vaste kosten

onafhankelijk zijn van afstand, zullen zij in de totale kosten van het maken van een transactie een groter deel innemen voor de landen die relatief dichtbij liggen, terwijl de vervoerskosten voor de verder weg gelegen landen een belangrijker deel van de totale transactiekosten zullen innemen; voor de handel met China nemen de vervoerskosten een groot deel van de transactiekosten in, terwijl deze voor België een veel kleiner beslag leggen op de totale transactiekosten.

Een daling van de vervoerskosten zorgt voor een daling in de transactiekosten van handel met zowel de verder weggelegen landen als met de dichterbij gelegen landen. Hetzelfde geldt voor de communicatiekosten. Omdat vervoerskosten relatief belangrijk zijn voor verder weg gelegen landen en vaste transactiekosten relatief belangrijk zijn voor de dichterbij gelegen landen, zal een daling van de vervoerskosten voor een grotere stijging van de handel met verre landen zorgen. Vice versa zal een daling van de vaste kosten voor een grotere stijging in de handel met dichterbij gelegen landen zorgen.

Door de komst van internet, e-mail en mobiele telefonie mag aangenomen worden dat de vaste kosten sneller gedaald zijn dan de kosten van vervoer en mag verwacht worden dat Nederland steeds dichterbij handelt, zoals uit het onderzoek van Krautheim volgt. Wanneer de conclusies van Krautheim naast de ambitie van Heemskerk worden gelegd, wordt duidelijk wat Heemskerk moet doen om een trendbreuk in het Nederlandse handelspatroon te veroorzaken. Om bedrijven meer te laten handelen met verder weg gelegen landen, moeten de kosten van het overbruggen van afstand, de vervoerskosten, sneller dalen dan de kosten van onder andere informatieverzameling en communicatie.

De ontwikkelingen op de wereldmarkt en het beleid van het zittende kabinet wijzen echter niet deze kant op. De olieprijs ligt nog altijd ruim boven de honderd dollar per vat en het zittende kabinet voerde onlangs een vliegtaks in. De recente WTO-onderhandelingen in Genève hadden een redding voor de ambitie van Heemskerk kunnen zijn, maar zijn ironisch genoeg geblokkeerd door China en India, landen waar Heemskerk het Nederlandse bedrijfsleven het liefst naartoe zou brengen. De ambitie van Heemskerk om een trendbreuk te veroorzaken in het Nederlandse handelspatroon is hiermee nog niet mislukt, maar lijkt op dit moment verder weg dan ooit.

LITERATUUR

Bergeijk, P. van en H. van Gorcum (2007) *Afstand en globalisering*. ESB, 92(2509).

Boulhol, H. en A. de Serre (2008) *Have developed economies escaped the curse of distance?* OECD working paper 18, 2008.

Krautheim, S. (2007) *Gravity and information: Heterogeneous firms, exporter networks and the 'distance puzzle'*. EIU working paper 2007/51.